

CHRISTIAN CORNÉLISSEN. *Théorie de la valeur*. Réfutation des théories de Rodbertus, Karl Marx, Stanley Jevons et Boehm-Bawerk. Paris 1903. Schleicher frères & Cie. (XVII + 413 S., fr. 4.00).

Grænsenyttelæren har mødt megen Modstand og mere Misforstaaelse. Dens Tilhængere er ikke uden Skyld heri, de har drevet en rigtig Idé ud i det absurde, de har givet Begrebet »Grænsenytt« en større Plads i Værdilæren, end det rettelig bør have, og de har vovet sig ud i lidet holdbare, ja helt urigtige Abstraktioner, og har paa ikke faa Punkter begaaet flere Forsyndelser mod Virkeligheden end den klassiske Skoles mest abstrakte Doktrinære. Men det ejendommelige har været, at den Kritik, der er fremkommen, har været saa absolut negativ og oftest uforstaaende, at den, selv hvor den havde Ret, ikke gjorde Gavn. Kun Tyskeren Professor Lexis danner en hæderlig Undtagelse. To Slægtled har gjort Forarbejderne: 70'ernes Mænd (Walras og Jevons), og 80'ernes (Böhm-Bawerk, Wieser, Pareto og Marshall); den tredje Retning, hvortil nærværende Anmelder hører, og som bl. a. i den ældgamle Prof. Aschehoug har en forstaaende Fremstiller — har søgt at afribbe den Jevons-Walras'ske Teori dens fleste Udvækster.

Til dem, der med en Del Kendskab til Grænsenyttelærens Litteratur kritiserer Grænsenyttten, er der i Aar kommen en fransk Forfatter med et nordisk Navn, Hr. Christian Cornélissen; men det maa siges, at, er end nogle af hans Indvendinger rigtige, saa er der saa megen Uforstand i hans Kritik, at han i al Fald ikke lægger Sten til Økonomiens Bygning.

Medens den klassiske Skole har set paa Udbudets Momenter — in casu: Produktionsomkostningerne — ser de ældre Grænsenytteteoretikere ene paa Efterspørgselen. Naar Mænd som Jevons og Walras gaar saa vidt som at »lade Varerne ombyttes i Forhold til deres Grænsenytt«, da er dette dels galt, og dels hvilende paa den urigtige Forudsætning, at man ombytter Varer mod Varer;

CHRISTIAN CORNÉLISSEN. *Théorie de la valeur*. Réfutation des théories de Rodbertus, Karl Marx, Stanley Jevons et Boehm-Bawerk. Paris 1903. Schleicher frères & Cie. (XVII + 413 S., fr. 4.00).

Grænsenyttelæren har mødt megen Modstand og mere Misforstaaelse. Dens Tilhængere er ikke uden Skyld heri, de har drevet en rigtig Idé ud i det absurde, de har givet Begrebet »Grænsenytt« en større Plads i Værdilæren, end det rettelig bør have, og de har vovet sig ud i lidet holdbare, ja helt urigtige Abstraktioner, og har paa ikke faa Punkter begaaet flere Forsyndelser mod Virkeligheden end den klassiske Skoles mest abstrakte Doktrinære. Men det ejendommelige har været, at den Kritik, der er fremkommen, har været saa absolut negativ og oftest uforstaaende, at den, selv hvor den havde Ret, ikke gjorde Gavn. Kun Tyskeren Professor Lexis danner en hæderlig Undtagelse. To Slægtled har gjort Forarbejderne: 70'ernes Mænd (Walras og Jevons), og 80'ernes (Böhm-Bawerk, Wieser, Pareto og Marshall); den tredje Retning, hvortil nærværende Anmelder hører, og som bl. a. i den ældgamle Prof. Aschehoug har en forstaaende Fremstiller — har søgt at afribbe den Jevons-Walras'ske Teori dens fleste Udvækster.

Til dem, der med en Del Kendskab til Grænsenyttelærens Litteratur kritiserer Grænsenyttten, er der i Aar kommen en fransk Forfatter med et nordisk Navn, Hr. Christian Cornélissen; men det maa siges, at, er end nogle af hans Indvendinger rigtige, saa er der saa megen Uforstand i hans Kritik, at han i al Fald ikke lægger Sten til Økonomiens Bygning.

Medens den klassiske Skole har set paa Udbudets Momenter — in casu: Produktionsomkostningerne — ser de ældre Grænsenytteteoretikere ene paa Efterspørgselen. Naar Mænd som Jevons og Walras gaar saa vidt som at »lade Varerne ombyttes i Forhold til deres Grænsenytt«, da er dette dels galt, og dels hvilende paa den urigtige Forudsætning, at man ombytter Varer mod Varer;

— under den kapitalistiske Produktionsmetode er Reglen jo den: man yder Arbejde, faar derfor en Sum Penge til Raadighed (Indtægt) og køber atter for sin Indtægt Goderne. Men hermed faar Nyttevurderingen kun Betydning for Køberens Pris, for Efterspørgselen; derhos kommer der et Moment til ind, nemlig Indtægtens Fordeling. Og det er det beklagelige, at Betydningen af Indtægtens Fordeling i Dannelsen af den subjektive Pris næsten er overset af de moderne Økonomer. At Hr. Cornélissen heller ikke har Øje derfor, taler til liden Ære for ham.

Med andre Ord: Læren om Grænsenyttens Indflydelse paa Markedsprisen har kun Betydning for Efterspørgselen: vi undersøger den enkeltes Attraa, og dermed den Nytte, han tillægger Varerne og de forskellige Kvanta af samme Varer; sammenholder vi dette med hans Indtægt, har vi Midlerne til at bestemme den Pris, han højst vil give, hans subjektive Pris. Vi finder, at hver enkelt Køber møder paa Markedet med sin Række subjektive Priser, forskellige, ikke blot for de forskellige Varer, men ogsaa forskellige for de forskellige Kvanta af samme Vare; jo større Nytte vi tillægger en Vare eller et Kvantum deraf, des større Offer er vi ogsaa villige til at gøre, og des højere er følgelig vor subjektive Pris. Men nu er Prisen for alle Kvanta af samme Vare ens; køber vi f. Eks. 4 Kvanta, forlanger vi derfor, at den subjektive Pris, vi sætter for det 4de Kvantum (der jo er ringere end den subjektive Pris, vi vil betale for det 3dje) skal være mindst lig med Markedsprisen, hvortil vi kan faa 4 Kvanta at købe; vor subjektive Pris for det sidst købte Kvantum, Grænseprisen, sammenfalder med Markedsprisen, og da Grænseprisens Størrelse er afhængig ikke blot af min Indtægt, men ogsaa af den Nytte, jeg drager af sidst købte Kvantum (∴ Grænsenyttens for 4 Kvanta), kommer altsaa Grænsenyttens til at spille ind i Værdiansættelsen — om end i langt beskednere Omfang, end almindeligvis hævdes. Indtægtens Fordeling gør sig med

Hensyn til Efterspørgslen i nok saa høj Grad gældende, og Udbudet er jo delvis bestemt af objektive udenfor den subjektive Værdsættelse liggende Momenter, $\therefore$ de tekniske Betingelser.

At tillægge Grænsenytten en større Betydning herudover og tro, at man kan løse Værdispørgsmaalet alene ved Nytteligninger, er taabeligt: har vi fundet Efterspørgselspriserne, kan Nyttestilladset ikke længere være os til Hjælp. Analysen af den enkeltes Nyttevurdering er nødvendig, ja uden denne er en Værditeori ufuldstændig; men man skal ikke slæbe Nytteapparatet længere med sig end det er frugtbringende, $\therefore$ indtil vi har fundet Elementerne i Efterspørgslen.

Hvis Hr. Cornélissen havde indskrænket sig til at vise Grænseteoretikerne tilbage, naar de benyttede Grænsenytten som en Sibylles Livsvækker og stillede deres haarrejsende Ligninger op, hvori findes A's og B's og C's Vurderinger af 100 forskellige Varer, (og hvor vi har Walras' klassiske: »der er 100 ubekendte, der er 100 Ligninger, altsaa er Opgaven løst«), ja da havde den franske Forfatter gjort Økonomien en Tjeneste.

Forfatteren korrigerer imidlertid ikke, i al Fald højst ufuldstændig; der er mange Punkter, hvor en Kritik vilde være befrugtende, men Forf. har overset dem. Han vil vælte Systemet. Han hævder — rigtigt — at der er en subjektiv (Købers) Værdi og en Producentens (Sælgers) Værdi. Den prisbestemte Producentværdi er Grænseproducentens Omkostninger; derimod forklarer han absolut intet om, hvorledes den subjektive Værdi dannes eller virker, just ud over det, at det er vor Attraa, der bestemmer Prisen, vi vil give for en Vare.

Hans første Indvending er, at han anser det for uberettiget at maale Nyttens, og her udtaler han sig omtrent paa samme Maade som Prof. Jul. Petersen ved min Disputats. »Det er noget Snak — sagde Prof. P. — at ville anvende de algebraiske Symboler, og opstille Ligninger, naar der tales om Deres Attraa; den kan De

jo ikke maale«. Jo jeg kan; jeg gør daglig et Valg mellem tvende Varer, og ser, at min Attraa efter denne Vare er større eller mindre end min Attraa efter en anden Vare. Og ved jeg, at min Attraa efter en Teaterbillet er større end efter en Flaske Vin, ja saa har jeg ogsaa Lov til at tale om, at de to Arter Attraa har en forskellig Styrke, at dømme efter deres Indflydelse paa min Handlemaade. Og har de forskellig Styrke, kan jeg ogsaa sige, at min (ringere) Attraa efter Vin maales med a Enheder, og min større Attraa efter Billetten med $a + x$ Enheder, idet disse to Størrelser a og $a + x$ udsiger hverken mere eller mindre end at den sidste Attraa er stærkere som Motiv end den anden. Og saa helt rent ud i Vejret kan det vel ikke være at tale om et »større og mindre« end ved de sjælelige Tilstande, naar — hvad ganske vist ikke Hr. Cornélissen, men Prof. Jul. Petersen burde vide — der ved det danske Universitet er ansat en Docent, der forelæser over sine Eksperimenter med Maalinger af sjælelige Tilstande ved Maalinger af de disse ledsagende fysiologiske Fænomener.

Endelig hævder Forf. (og Prof. Jul. Petersen), at man ikke kan udlede den subjektive Pris's Størrelse fra Nyttens Størrelse, saalidt som omvendt. Hertil er det at sige, at det faktisk er min Attraa, der bestemmer, hvor meget af min Indtægt jeg vil anvende paa Erhvervelsen af en vis Vare: ρ : dens subjektive Pris.

Her fremkom Prof. Jul. Petersen med en Sammenligning med Termometret og Vareprisen, som Dr. Frantz Pio fandt saa aandfuld, at han i sin Anmeldelse i »Politiken« af min Bog gentog den. Lige saa lidt, sagde Hr. Jul. Petersen, som jeg kan sige, at det er dobbelt saa varmt, fordi mit Termometers Kviksølvøjle stiger fra 10 til 20 Grader, kan jeg sige, at min Attraa er dobbelt saa stor efter den Ting, jeg vil betale 2 Kr., som efter den jeg vil betale 1 Kr. for.

Her halter Sammenligningen: Det i dette Sammenhæng karakteristiske ved Termometret er, at dets Nul-

punkt ikke er Varmens Nulpunkt. Varmens Nulpunkt, der hvor det ikke kan blive koldere, og hvor alt Liv og al Bevægelse er tilintetgjort, ligger langt langt lavere end Termometrets Nulpunkt: der er en hel Mængde Varme tilstede, naar Kviksølvet staar paa 0 Grader; Varmen er maaske ikke tiltaget med en Tusindedel, naar den stiger fra 0 til 1 Grad; derfor vilde det være galt at sige, at fordi Termometret i Dag viser 2 Grader mod 1 Grad i Gaar, er Varmen fordoblet; det siger heller ingen.

Derimod er Nyttens Nulpunkt og den subjektive Pris's Nulpunktet paa samme Sted: naar der ingen Nytte er, vil jeg intet give for en Vare, og naar jeg intet vil give, er det fordi jeg ikke attraar Varen. Hvad jeg vil give, tiltager absolut i samme Forhold som min Attraa vokser*).

Helt uforstaaende er Hr. Chr. Cornélissen, naar han kommer til det klassiske Eksempel med de tre Sække Korn, hvoraf den tredje Sæk anvendes til at fodre Paa-fugle, den anden f. Eks. til at give de mælkeydende Kør og den første til eget Forbrug. Det er den ringeste Nytte af den tredje Sæk, der bestemmer Værdien, siger Wieser. Nej, siger Cornélissen, De kan da ikke nægte, at den Sæk Korn, hvoraf han lever, har større Værdi for ham, end den, hvormed han fodrer Luksusfugle. Man vil se, at her forveksler Forf. Værdi og Nytte; han har faktisk forskellig subjektiv Værdi for hver af de tre Sække, han betaler dem med samme Pris, der sammenfalder med den subjektive Pris for den tredje Sæk. — Hele Forf.'s Fejlsyn bunder overhovedet i, at han ikke forstaaer, hvorfor Køberens Grænsepris sammenfalder med Markedspris.

---

*) Køber vi f. Eks. 4 Kvanta af en Vare, forlanger vi, at Nyttens af det 4de Kvantum (Grænsenyttens af 4 Kvanta) skal mindst være lig med vort Pengeoffers Nytte ($\circ$: Prisen multipliceret med vor Indtægts Grænsenyttens). Herefter bliver den subjektive Pris ved fire Kvanta lig Grænsenyttens af Varen ved et Køb af 4 Kvanta divideret med vor Indtægts Grænsenyttens. Heraf vil man se, at den subjektive Pris varierer direkte med Varens Grænsenyttens.

Forf. forstaaer slet ikke, at Grænsenyttten bestemmer subjektiv Pris, selv om han indrømmer, at hvert Kvantum af en given Vare har sin fra de andre Kvantas forskellige Nytte, des større, jo mindre Forraadet er i Forvejen, og følgelig ogsaa sin fra de andre Kvantas forskellige subjektive Pris. Han opstiller iøvrigt Begreber som social subjektiv Værdi i Modsætning til individuel subjektiv Værdi (ligesom han taler om social og individuel Bytteværdi). Denne Begrebsdeling er iøvrigt Nonsens, al Markedsværdi er social, al subjektiv Værdi individuel; en subjektiv Vurdering er kun det vurderende Subjekts Vurdering, og ingen andens. Man kan sætte sin individuelle contra den kollektive Vurdering, men det om en kollektiv subjektiv Vurdering, det er en Selvmodsigelse *in adjecto*. Iøvrigt er det ikke mindre urigtigt ved Auspitz og Liebens: Gennemsnits-Grænsenytte; der findes intet saadant Begreb, den sociale prisbestemmende Grænsenytte er sidst akcepterede Købers Grænsenytte; hver enkelt Køber har en forskellig Grænsenytte — alt efter hvor mange Kvanta hans større eller mindre Indtægt tillader ham at erhverve sig.

Forf. indskrænker sig altsaa til at hævde, at der eksisterer en subjektiv Pris, bestemt af vor Attraa — om hvorledes og i hvilket Omfang siger han os ikke. Om Sælgers Minimalpris siger han, at den ganske vist oprindelig var en Pris, der forholdt sig til Arbejdstiden (en *valeur de travail*), men nu er det Produktionsomkostningerne plus Gennemsnitsprofiten. Han kritiserer stærkt Marx's Lære om den afløbne Arbejdstid som Værdisubstans — med Argumenter, der er rigtige, om end almindelige. Forf.'s Lære om Produktionsomkostningerne, Gennemsnitsprofiten, er ikke videre værdifuld, fordi han trods de mange Ord ikke fortæller os, hvad der menes hermed.

Bogen slutter med nogle meget aktuelle Bemærkninger om Monopolet.

Cornélissens Bog røber stor Flid og Belæstthed. Forf. kender baade sine Grænsenytteteoretikere og sine Socialister (de to Skoler, han vender sig imod); der er mange

gode Tilløb, men han forbinder germansk Kedsommelighed med fransk Snakkesalighed. Der vrimler med Gentagelser, og selvfølgelig Ting underkastes den grundigste Analyse.

Iøvrigt er der meget godt i denne Bog; men det kan alligevel hverken for Modstandere eller Venner af den østrigske Skole betale sig at læse den. Bogen minder iøvrigt baade i Plan og delvis i Resultater om min egen Afhandling om samme Emne — paa enkelte Steder saa forbløffende (særlig i dens Fejl), at man kunde fristes til at tro paa en personlig Forbindelse mellem de to Forfattere. Min Hovedindvending mod Forf.'s Bog er iøvrigt den, at der staar for lidt paa dens 400 Sider; Bogen er efter sit Indhold 300 Sider for stor.

Forfatterens Navn lyder nordisk, det er i Virkeligheden godt flamsk eller hollandsk. Ser man paa Stilen og Ordvalget, da er det et underligt stift Fransk med mange Gloser, der næsten aldrig ses hos andre Forfattere, og synes hentede ud af et Leksikon. Forfatterens Kendskab til Tysk tyder paa, at Hr. Christian Cornélissen er en til Paris indvandret Flamlænder, der ikke altid taler Fransk i sit Hjem. Han er vistnok kommen sent til at studere og er ikke Økonom *ex professo*, ellers vilde han i større Grad have citeret franske Forfattere og særlig nulevende Universitetslærere. Mange af hans Oplysninger viser, at meget traditionelt har Nyhedens Interesse for ham. Han har levet som saa mange fremmedfødte ubemidlede Litterater i Paris, fra Haanden til Munden — derpaa tyder bl. a. Dedikationen til hans Hustru, »den *villante* Kamerat i en vanskelig Livsperiode«.

Denne lille Undersøgelse af Forfatterens Person er fremkaldt af en Dansks naturlige Undren over som fransk Forfatter at finde en Mand, der har Christian til Fornavn og hvis Efternavn ender paa »sen«.

Laurits V. Birck.